

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 5.7.2005
KOM(2005) 304 endelig

2005/0129 (CNS)

Forslag til

RÅDETS AFGØRELSE

**om Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne
(programperioden 2007–2013)**

(forelagt af Kommissionen)

{SEC(2005)914 }

DA

DA

BEGRUNDELSE

For at politikken for udvikling for landdistrikterne kan komme i overensstemmelse med Fællesskabets prioriteringer, skal Fællesskabet ifølge artikel 9 i Rådets forordning om støtte til udvikling for landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) vedtage strategiske retningslinjer for landdistrikternes udvikling i programperioden fra den 1. januar 2007 til den 31. december 2013. Disse retningslinjer er opstillet i bilaget til den foreslåede afgørelse.

Fristen for Fællesskabets vedtagelse af de strategiske retningslinjer er efteråret 2005. De fælles bestemmelser for overvågning og evaluering skal være færdigudarbejdet i slutningen af 2005.

Når disse elementer er på plads, kan medlemsstaterne færdiggøre deres egne strategiske planer i slutningen af 2005 eller begyndelsen af 2006 og efter vedtagelse af hovedlinjerne færdiggøre den detaljerede programlægning i første halvdel af 2006. Anden halvdel af 2006 kan således benyttes til godkendelsesprocessen.

Forslag til

RÅDETS AFGØRELSE

om Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne (programperioden 2007–2013)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. .../... af ... om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL)¹, særlig artikel 9, stk. 2, første punktum,

under henvisning til forslag fra Kommissionen,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet², og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Ifølge artikel 9, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. .../... skal der på fællesskabsplan vedtages strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne i programperioden fra den 1. januar 2007 til den 31. december 2013, for at der kan opstilles prioriteringer for landdistrikternes udvikling.
- (2) De strategiske retningslinjer fastlægger de områder, som er vigtige for, at Fællesskabets prioriteter kan virkeliggøres, og det gælder ikke mindst Göteborg-målene for bæredygtig udvikling og den fornyede Lissabon-strategi for vækst og beskæftigelse.
- (3) På grundlag af disse strategiske retningslinjer skal medlemsstaterne udarbejde deres egne strategier for udvikling af landdistrikterne, som skal være en referenceramme for udarbejdelse af programmer for landdistrikternes udvikling.
- (4) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har afgivet udtalelse³.
- (5) Regionsudvalget har afgivet udtalelse⁴ –

¹ EUT L ... af ..., s.....

² EUT ...

³ EUT ...

⁴ EUT ...

TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

Eneste artikel

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne i programperioden 2007–2013 vedtages herved, som de fremgår af bilaget.

Udfærdiget i ..., den

*På Rådets vegne
Formand*

BILAG

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne i programperioden 2007–2013

1. INDLEDNING

Den nye forordning om udvikling af landdistrikterne opstiller formålet med den bistand, der udbetales fra fonden for udvikling af landdistrikterne, og fastsætter dens omfang. Fællesskabets strategiske retningslinjer fastlægger inden for disse rammer, hvilke områder der er vigtige for, at Fællesskabets prioriteter kan virkeliggøres, ikke mindst i forhold til Göteborg-målene for bæredygtighed og den fornyede Lissabonstrategi for vækst og beskæftigelse.

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne skal medvirke til at:

- fastlægge de områder, hvor EU-støtte til udvikling af landdistrikterne skaber den største værditilvækst på EU-plan, og skabe enighed om dem
- knytte forbindelse til de vigtigste EU-prioriteter (Lissabon, Göteborg) og inddrage dem i politikken for udvikling af landdistrikterne
- sikre overensstemmelse med EU's øvrige politikker, særlig samhørigheds- og miljøpolitikken
- gennemføre den nye markedsorienterede fælles landbrugspolitik, og den omstrukturering, den nødvendigvis fører med sig, i både de gamle og de nye medlemsstater.

2. LANDDISTRIKTERNES UDVIKLING OG FÆLLESSKABETS OVERORDNEDE MÅL

2.1. Den fælles landbrugspolitik og landdistrikternes udvikling

Landbruget er stadig den vigtigste bruger af landdistrikternes jord og en afgørende faktor for landskabernes og miljøets kvalitet. Både den fælles landbrugspolitik og landdistrikternes udvikling har fået større betydning og relevans med den seneste udvidelse af Den Europæiske Union.

Uden den fælles landbrugspolitikens to grundpiller, dvs. markedspolitik og udvikling af landdistrikterne, ville mange landdistrikter i Europa stå over for voksende økonomiske, sociale og miljømæssige vanskeligheder. Den europæiske landbrugsmodel afspejler den mangesidige rolle, landbruget spiller for landskabernes, fødevarerproduktionens, de kulturelle værdiers og naturværdiernes rigdom og forskellighed⁵.

De vejledende principper for den fælles landbrugspolitik, markedspolitikken og politikken for landdistrikternes udvikling blev opstillet af Det Europæiske Råd i

⁵ Formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Luxembourg 1997, Berlin 1999 og Bruxelles 2002, landbrugsministrenes møde i Rådet den 14. marts 2005.

Göteborg i 2001 og bekræftet i konklusionerne på Lissabon-strategien i Thessaloniki i juni 2003: **Stærke økonomiske resultater skal ledsages af bæredygtig anvendelse af naturressourcerne.**

"Stærke økonomiske resultater skal ledsages af bæredygtig anvendelse af naturressourcerne og affaldsmængden, opretholdelse af biodiversiteten og bevarelse af økosystemerne og forebyggelse af ørkendannelse. For at kunne tage disse udfordringer op er Det Europæiske Råd enig om, at det bl.a. bør være et mål for den fælles landbrugspolitik og dens fremtidige udvikling at bidrage til bæredygtig udvikling, ved at der lægges større vægt på sundhed, høj kvalitetsprodukter, miljømæssigt bæredygtige produktionsmetoder, reproducerbare råvarer og beskyttelse af biodiversiteten."

Formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd, Göteborg 2001

Den reformerede fælles landbrugspolitik og politikken for landdistrikternes udvikling kan yde et vigtigt bidrag til konkurrencedygtigheden og den bæredygtige udvikling i de kommende år.

2.2. **Mod et bæredygtigt landbrug: reformerne af den fælles landbrugspolitik i 2003 og 2004**

Reformerne af den fælles landbrugspolitik i 2003 og 2004 er et vigtigt skridt mod **forbedring af landbrugsvirksomhedernes konkurrenceevne og bæredygtige udvikling** i EU og opstiller rammerne for fremtidige reformer. Skiftende reformer har styrket det europæiske landbrugs konkurrenceevne ved at formindske den garanterede prisstøtte. Indførelsen af direkte, uafhængig støtte tilskynder landmændene til at reagere på markedssignaler, der skyldes efterspørgslen, i stedet for at følge politiske incitamenter, der knytter sig til den producerede mængde. Inddragelsen af standarder for miljø, fødevarer sikkerhed, dyresundhed og velfærd i de krav, der skal opfyldes, styrker forbrugernes tillid til landbruget og øge dets miljømæssige bæredygtighed.

2.3. **Udvikling af landdistrikterne 2007–2013**

Den fremtidige politik for landdistrikternes udvikling koncentrerer sig om tre hovedområder: fødevarerøkonomien, miljøet og landbrugsøkonomi og landbefolkning som sådan. De nye strategier og programmer for udvikling af landdistrikterne vil blive opbygget omkring kernepunktet konkurrencedygtighed inden for landbrug, fødevarer og skovbrug, omkring kernepunktet arealforvaltning og miljø og omkring kernepunktet livskvalitet/diversificering i forbindelse med udvikling af landdistrikterne.

Under kernepunktet konkurrencedygtighed skal en række foranstaltninger tage sigte på de menneskelige og fysiske ressourcer i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektoren (for at fremme innovation og overførsel af viden) og på kvalitetsproduktion. Kernepunktet arealforvaltning og miljø skal omfatte foranstaltninger for beskyttelse og forbedring af naturressourcerne foruden bevarelse af naturvenlige landbrugs- og skovbrugssystemer og af kulturlandskaberne i Europas landdistrikter. Det tredje kernepunkt skal medvirke til at udvikle den lokale infrastruktur og de menneskelige ressourcer i landdistrikterne for at forbedre betingelserne for vækst og beskæftigelse i alle sektorer og diversificere de økonomiske aktiviteter.

Et fjerde kernepunkt, der bygger på erfaringen med Leader, indfører muligheden for innovativ styring af landdistrikternes udvikling ved hjælp af lokalt baserede *bottom-up*-metoder.

2.4. Udfordringerne

Landdistrikterne er kendetegnet ved meget forskelligartede situationer, der spænder fra afsidesliggende landdistrikter, der lider under affolkning, til bynære områder, som er under stigende pres fra bycentre.

Ifølge OECD-definitionen, der er baseret på befolkningstæthed, udgør landdistrikterne⁶ 92 % af territoriet i EU-25. Endvidere lever 19 % af befolkningen i overvejende landligt prægede landdistrikter, mens 37 % lever i betydeligt landligt prægede landdistrikter. Disse regioner tegner sig for 45 % af bruttoværditilvæksten og 53 % af beskæftigelsen i EU-25, men der er en tendens til, at de er bagefter i forhold til de øvrige områder, når det gælder antallet af socioøkonomiske indikatorer, inkl. de strukturelle indikatorer⁷. Indkomsten pr. indbygger er ca. en tredjedel mindre i landdistrikterne⁸, og kvindernes erhvervsfrekvens er lavere. Servicesektoren er mindre udviklet, antallet af højtuddannede er generelt mindre, og en mindre procentdel af husstandene har adgang til bredbåndsinternet. Afstand og afsondrethed er store problemer i nogle landdistrikter. Disse ulemper er tilbøjelige til at være mere markante i overvejende landligt prægede regioner, selv om den generelle situation på EU-plan kan variere betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden. Mangel på muligheder, kontakter og uddannelsesinfrastruktur er et særligt problem for kvinder og unge mennesker i afsidesliggende landdistrikter.

I EU-15 tegner landbruget sig for 2 % af BNP, i de nye medlemsstater for 3 % og i Rumænien og Bulgarien for over 10 %. I de nye medlemsstater arbejder tre gange så mange mennesker i landbruget (12 %) som i de gamle medlemsstater (4 %). I Bulgarien og Rumænien drejer det sig om en betydeligt højere del af arbejdsstyrken.

EU's samlede landbrugs- og fødevarersektor udgør en vigtig del af EU's økonomi og tegner sig for ca. 15 millioner arbejdspladser (8,3 % af den samlede beskæftigelse) og 4,4 % af BNP i EU-25. EU er verdens største producent af føde- og drikkevarer, med en samlet produktion, hvis værdi anslås til 675 mia. EUR. Sektoren er imidlertid stadig polariseret og stærkt uensartet, når det gælder størrelse, og indebærer betydelige muligheder og risici for virksomhederne⁹. Skovbruget og de dertil knyttede industrier beskæftiger ca. 3,4 mio. mennesker og har en omsætning på 350 mia. EUR, men kun ca. 60 % af den årlige skovtilvækst bliver udnyttet på nuværende tidspunkt¹⁰.

Landbruget og skovbruget tegner sig for 77 % af arealudnyttelsen i EU-25. Landbrugets miljøpræstation, når det gælder bevarelse og forbedring af naturressourcerne, har været broget i de seneste år. Når det drejer sig om vandkvalitet, har det samlede kvælstofoverskud ikke ændret sig synderligt siden 1990 i de gamle medlemsstater. Problemerne med ammoniakudledning, eutrofiering, jordforringelse og faldende biodiversitet gør sig stadig gældende i mange områder. En voksende del af landbrugsarealet afsættes imidlertid til økologisk produktion (5,4 mio. ha i EU-25) og vedvarende ressourcer (0,9 mio. ha i EU-15). Klimaændringens langtidsvirkninger

⁶ OECD's definition er baseret på den del af befolkningen, der bor i landkommuner (dvs. har mindre end 150 indbyggere pr. kvm) i en given NUTS III region. Der henvises til konsekvensanalysen, SEK(2004) 931. Dette er den eneste internationalt anerkendte definition af landdistrikter. I nogle tilfælde tager den dog ikke fuldt ud hensyn til den befolkning, der lever i mere tæt befolkede landdistrikter, navnlig de bynære områder.

⁷ Det statistiske bilag til Det Europæiske Råds forårsrapport SEK(2005) 160.

⁸ Målt i BNP/KKP.

⁹ Kilde: E-Business Market Watch ICT and e-Business, DG ENTR, juli 2003.

¹⁰ KOM(2005) 84 endelig udg. Rapport om gennemførelsen af EU's skovbrugsstrategi, s. 2.

vil i voksende grad påvirke landbrugs- og skovbrugsmønstrene. Bevarelsen af biodiversiteten har gjort fremskridt med gennemførelsen af Natura 2000 – ca. 12–13 % af landbrugs- og skovbrugsarealet er blevet udpeget. Naturvenlige landbrugsmetoder spiller en vigtig rolle for bevarelse af biodiversiteten og leve- og voksestederne samt for landskabsvarelsen og jordbundskvaliteten. I de fleste medlemsstater benyttes disse landbrugsmetoder på mellem 10 og 30 % af landbrugsarealet¹¹. I nogle områder kan opgivelse af landbrugsdrift indebære alvorlige miljørisici¹².

Landdistrikterne står derfor over for særlige problemer med vækst, beskæftigelse og bæredygtighed i de kommende år. Alligevel har de konkrete muligheder i form af vækstmuligheder i nye sektorer, rekreative værdier og turisme, deres tiltrækning som bopæls- og arbejdssteder og deres rolle som hjemsted for naturressourcer og landskaber af stor værdi.

Landbrugs- og fødevarerektoren må gribe de muligheder, som ligger i de nye metoder, i teknologien og innovationen, for at kunne imødekomme en markedsefterspørgsel, som er i stadig udvikling både i Europa og på verdensplan. Frem for alt vil investering i de vigtige menneskelige ressourcer give landdistrikterne og fødevarerektoren mulighed for at kunne se fremtiden i møde med fortrøstning.

Da Lissabon-strategien blev genoptaget, bekræftede Det Europæiske Råd, at Lissabon-strategien skal ses i en større sammenhæng med den bæredygtige udvikling, og at nutidens behov skal opfyldes, uden at fremtidige generationers evne til at gøre det samme sættes på spil¹³. Den nye programperiode indebærer en enestående mulighed for at koncentrere støtten fra den nye landbrugsfond for udvikling af landdistrikterne om vækst, beskæftigelse og bæredygtighed. Dette er i fuld overensstemmelse med erklæringen om de vejledende principper for bæredygtig udvikling¹⁴ og det fornyede Lissabon-handlingsprogram¹⁵, der søger at målrette ressourcerne mod at gøre Europa til et mere attraktivt sted at investere og arbejde i, og mod at fremme viden og innovation med henblik på vækst og oprettelse af flere og bedre arbejdspladser.

Politikken for landdistrikternes udvikling skal bistå landdistrikterne med at opfylde disse målsætninger i tidsrummet 2007–2013. Det kræver en mere strategisk indstilling til konkurrencedygtighed, beskæftigelse og innovation i landdistrikterne og bedre styring, når der skal opstilles programmer. Der skal være større vægt på fremsynede investeringer i mennesker, viden og kapital i landbrugs- og skovbrugssektoren, på nye former for miljøtilbud med dobbeltgevinst og på at skabe flere og bedre arbejdspladser ved hjælp af diversificering, ikke mindst for kvinder og unge mennesker. Ved at hjælpe EU's landdistrikter med at udnytte deres muligheder som attraktive investerings-, arbejds- og bosætningssteder kan politikken for landdistrikternes udvikling spille en rolle for bæredygtig udvikling af hele det europæiske territorium.

¹¹ Kilde: IRENA project, <http://webpubs.eea.eu.int/content/irena/index.htm>.

¹² En række vigtige indikatorer findes i den ledsagende, ajourførte konsekvensanalyse (SEK(2005) 914) i form af kort, som giver et billede af den udgangssituation, fremskridt kan måles efter.

¹³ Formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Bruxelles den 22. og 23. marts 2005, punkt 42.

¹⁴ Formandskabets konklusioner, Det Europæiske Råd i Bruxelles den 16. og 17. juni 2005, bilaget, KOM(2005) 218 endelig.

¹⁵ Meddelelse til Det Europæiske Råds forårsmøde "Vækst og beskæftigelse: en fælles opgave – et nyt afsæt for Lissabon-strategien", KOM(2005) 24 endelig udg. af 2. februar 2005.

3. FÆLLESSKABETS PRIORITERINGER I FORBINDELSE MED UDVIKLING AF LANDDISTRIKTERNE I TIDSRUMMET 2007–2013

Inden for rammerne af målsætningerne i forordningen om udvikling af landdistrikterne opstiller disse retningslinjer Fællesskabets prioriteringer for således at kunne inddrage de overordnede politiske prioriteter, som præsenteres i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i Lissabon og Göteborg. For hver række prioriteter opstilles de afgørende aktiviteter. Medlemsstaterne skal på grundlag af disse strategiske retningslinjer udarbejde deres strategi for udvikling af landdistrikterne, så den bliver en referenceramme for udarbejdelsen af programmer for landdistrikternes udvikling.

3.1. Forbedring af konkurrencedygtigheden i landbrugs- og skovbrugssektoren

Retningslinje

Europas landbrugs-, skovbrugs- og fødevarersektor har store muligheder for yderligere at udvikle produkter af høj kvalitet og værditilvækst, som opfylder de europæiske forbrugeres og verdensmarkedets voksende, forskelligartede efterspørgsel.

De midler, der afsættes til **kernepunkt 1**, skal medvirke til at gøre Europas fødevarersektor stærk og dynamisk ved at koncentrere sig om *prioriteterne innovation og overførsel af viden i fødevarerkæden og i sektorer, hvor investering i fysiske og menneskelige ressourcer skal prioriteres.*

For at kunne føre disse prioriteter ud i livet skal medlemsstaterne koncentrere støtten om centrale aktiviteter som:

- **fremme af innovation og adgang til F&U.** Innovation bliver stadig vigtigere i Europas landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektor. Europas store fødevarer virksomheder ofte er på forkant med den nye udvikling, men indførelse af nye produkter og processer kan i høj grad bidrage til at forbedre de mindre forarbejdningsvirksomheders og landbrugsbedrifters præstation. Ikke mindst vil nye former for samarbejde kunne fremme adgangen til F&U, innovation og aktiviteter, der udføres under det syvende rammeprogram¹⁶
- **forbedring af integrationen i fødevarerkæden.** Europas fødevarerindustri er en af verdens mest konkurrencedygtige og innovative, men den står over for voksende konkurrence på verdensplan. Der er i landbrugsøkonomien store muligheder for at skabe og afsætte nye produkter, at fastholde mere værdi i landdistrikterne ved hjælp af kvalitetsordninger og at forbedre europæiske produkters omdømme i tredjelande. Brug af konsulenttjeneste og støtte for at opfylde Fællesskabets standarder vil medvirke til denne integrationsproces. En markedsorienteret landbrugssektor vil bidrage yderligere til at befæste den europæiske fødevarersektors stilling som en vigtig kilde til beskæftigelse og økonomisk vækst
- **tilskyndelse til indførelse og udbredelse af IKT.** Det har vist sig, at fødevarersektoren som helhed er bagefter, når det drejer sig om indførelse af IKT-teknologier. Det gælder især de mindre virksomheder. Anvendelse af e-handel forekommer stadig kun i ringe omfang uden for de store multinationale

¹⁶ I denne forbindelse bør der også tages hensyn til det arbejde, der udføres af Den Stående Komité for Landbrugsforskning (SCAR).

selskaber og deres største leverandører¹⁷. Fonde for udvikling af landdistrikterne bør supplere Kommissionens fremtidige initiativer, f.eks. i2010, på områder som e-handel (ikke mindst i forbindelse med SMV), e-kvalifikationer og e-læring¹⁸

- **fremme af dynamisk iværksætterånd.** De seneste reformer har skabt et markedsorienteret grundlag for det europæiske landbrug. Det giver landbrugsbedrifterne nye muligheder. Men realiseringen af disse økonomiske muligheder afhænger af, at der udvikles **strategiske og organisatoriske kvalifikationer**
- **udvikling af nye afsætningsmuligheder for landbrugs- og skovbrugsprodukter.** Nye afsætningsmuligheder kan give større værditilvækst. Støtte til investering og uddannelse i **nonfood-produktion** kan i forbindelse med udvikling af landdistrikterne supplere de foranstaltninger, der træffes med afsæt i den første grundpille, ved at skabe innovative, nye afsætningsmuligheder for produktionen eller medvirke til at udvikle vedvarende energimaterialer, biobrændstoffer og forarbejdningskapacitet
- **forbedring af landbrugets og skovbrugets miljøpræstation.** Varig bæredygtighed afhænger af evnen til at fremstille produkter, som forbrugerne vil købe, og samtidig opfylde høje miljøstandarder. Investering i en bedre miljøpræstation kan også føre til forbedring af produktionens effektivitet og således give dobbelt gevinst
- **strukturomlægning i landbrugssektoren.** Udvikling af landdistrikterne er afgørende for strukturomlægningen, ikke mindst i de nye medlemsstater. Udvidelsen har ændret landbrugets situationskort. En vellykket tilpasning af landbruget kan være afgørende for forbedring af konkurrencedygtigheden og den miljømæssige bæredygtighed i landbrugssektoren og for at skabe beskæftigelse og vækst i de dermed forbundne økonomiske sektorer. Alle medlemsstater bør foregribe ændringerne i landbrugssektoren ved hjælp af strukturomlægning og udvikle en aktiv holdning til uddannelse og omskoling af landmænd, ikke mindst når det gælder overflyttelige kvalifikationer.

For at fremme generationsfornyelsen i landbruget bør det overvejes at kombinere foranstaltningerne under kernepunkt 1, så de passer til **unge landmænds** behov.

3.2. Forbedring af miljø og landdistrikter

Retningslinje

For at beskytte og forøge naturressourcerne og landskaberne i EU's landdistrikter bør de midler, der afsættes til **kernepunkt 2**, bidrage til **tre områder, som er prioriteret på EU-plan: biodiversitet og bevarelse af naturvenlige landbrugs- og skovbrugsmetoder, vand og klimaændringen**. Foranstaltningerne under kernepunkt 2 bør træffes, så disse miljømålsætninger inddrages, og bidrage til indførelse af Natura 2000-netværk i landbruget og skovbruget, til Göteborg-forpligtelsen til at standse biodiversitetens tilbagegang inden 2010 og til vandrammedirektivets målsætninger samt til Kyoto-protokollens målsætninger for bekæmpelse af klimaændringen.

¹⁷ Kilde: E-Business Market Watch ICT and e-Business, DG ENTR, July 2003.

¹⁸ KOM(2005) 229 "i2010 – Et europæisk informationsfund for vækst og beskæftigelse".

For at kunne føre disse prioriteter ud i livet skal medlemsstaterne koncentrere støtten om centrale aktiviteter som:

- **fremme af miljøtilbud og dyrevenlige landbrugsmetoder.** De europæiske borgere forventer, at landmændene overholder obligatoriske standarder. Men mange er også enige om, at landmændene bør belønnes for at påtage sig mere vidtgående forpligtelser i form af tjenester, markedet ikke kan tilbyde alene, ikke mindst når det drejer sig om særlige ressourcer som vand og jordbund
- **bevarelse af landbrugslandskabet.** I Europa er en stor del af det værdsatte landlige miljø resultatet af landbrugsdrift. Hensigtsmæssige landbrugsmetoder medvirker til at bevare landskaber og leve- og voksesteder, der strækker sig fra vådområder til tørre enge og alpegræsgange. I mange områder er dette en vigtig del af kultur- og naturværdierne og landdistrikternes attraktivitet som leve- og arbejdssteder overhovedet
- **bekæmpelse af klimaændringen.** Landbruget og skovbruget er i forreste linje, når det gælder udvikling af vedvarende energi- og materialekilder til bioenergianlæg. Udviklingen af disse energikilder skal tage hensyn til ønsket om at formindske emissionerne af drivhusgasser og bevare skovens kulstofbinding og de organiske stoffer i jordbundsstrukturen
- **stærkelse af det økologiske landbrugs bidrag.** Økologisk landbrug er en helhedspræget form for bæredygtigt landbrug. Dets bidrag til opfyldelse af miljø- og dyrevelfærdsmålsætningerne kunne derfor styrkes yderligere
- **fremme af miljøinitiativer med økonomisk dobbeltgevinst.** Levering af miljøvenlige produkter, især ved hjælp af miljøvenlige foranstaltninger i landbruget, kan medvirke til at opbygge landdistrikternes og deres fødevarerprodukters identitet. Det kan danne grundlag for vækst og beskæftigelse i form af turisme og landlig rekreativitet, især hvis der sker en spredning på turisme, håndværk, uddannelse og andre sektorer end fødevarerproduktion
- **fremme af ligevægten mellem by og land.** Programmer for landdistrikternes udvikling kan yde et vigtigt bidrag til deres attraktivitet. De kan også medvirke til at sikre, at der bevares en bæredygtig ligevægt mellem by og land i en konkurrencedygtig, videnbaseret økonomi. Sammen med andre kernepunkter i programmerne kan arealforvaltningsforanstaltninger yde et positivt bidrag til de økonomiske aktiviteters geografiske fordeling og den territoriale sammenhæng.

3.3. Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne og fremme af diversificeringen

Retningslinje

De midler, der afsættes til diversificering af landdistrikternes økonomi og til livskvalitet i landdistrikterne under **kernepunkt 3**, skal bidrage til den **overordnede prioritering af beskæftigelsesmulighederne**. De foranstaltninger, der kan træffes under kernepunkt 3, skal navnlig benyttes til fremme af kapacitetsopbygning, erhvervelse af kvalifikationer og tilrettelæggelse af lokal strategiudvikling samt bidrage til at sikre, at landdistrikterne også er attraktive for fremtidige generationer. Når uddannelse, oplysning og iværksætterånd skal fremmes, bør der især tages hensyn til kvinders og unge menneskers behov.

For at kunne føre disse prioriteter ud i livet skal medlemsstaterne koncentrere støtten om centrale aktiviteter som:

- **forøgelse af landdistrikternes økonomiske aktivitet og fremme af beskæftigelsen i en mere omfattende økonomisk sammenhæng.** Diversificering er nødvendig for vækst, beskæftigelse og bæredygtig udvikling i landdistrikterne og bidrager dermed til en bedre territorial ligevægt, både i økonomisk og social sammenhæng. Turisme, håndværk og landlig rekreativitet er vækstsektorer i mange regioner og rummer muligheder både for diversificering på den enkelte bedrift og for udvikling af mikrovirksomheder i landdistrikternes større økonomiske sammenhæng
- **fremme af kvindernes adgang til arbejdsmarkedet.** Lokale initiativer for at oprette børnepasningsinstitutioner i landdistrikterne kan forbedre beskæftigelsesmulighederne og lette kvindernes adgang til arbejdsmarkedet. Det kan omfatte udvikling af en børnepasningsinfrastruktur, eventuelt i tilknytning til initiativer, der skal fremme oprettelse af små virksomheder i forbindelse med landdistriktsaktiviteter
- **udvikling af mikrovirksomheder** og håndværk kan bygge på traditionelle færdigheder eller tilføre nye kvalifikationer, især når de sammenknyttes med indkøb af udstyr, uddannelse og vejledning, bistand til fremme af iværksætterånd og udvikling af den økonomiske struktur
- **uddannelse af unge mennesker i landdistrikternes traditionelle færdigheder** kan indpasses i efterspørgslen på turisme, rekreation, miljøtilbud og kvalitetsprodukter
- **tilskyndelse til indførelse og udbredelse af IKT.** Indførelse og udbredelse af IKT er afgørende for diversificeringen i landdistrikterne og for den lokale udvikling, for levering af lokale tjenesteydelser og for fremme af e-integration¹⁹. Stordriftsøkonomi kan opnås ved hjælp af **landsby-IKT-initiativer**, der forener IT-apparatur, netværksdannelse og uddannelse i e-kvalifikationer ved hjælp af samfundets egne strukturer. Sådanne initiativer kan i høj grad fremme de lokale landbrugsbedrifters og virksomheders indførelse af IKT foruden indførelse af e-handel. De muligheder, som tilbydes af Internettet og af bredbåndskommunikationen bør udnyttes fuldt ud for at overvinde beliggenhedsulempen²⁰, f.eks. med bistand fra regionale programmer under strukturfondene
- **udvikling af udbuddet af vedvarende energikilder og innovativ udnyttelse af dem** kan være med til at skabe nye afsætningsmuligheder for landbrugs- og skovbrugsprodukter, levering af lokale tjenesteydelser og diversificering af landdistrikternes økonomi
- **tilskyndelse til udvikling af turisme.** Turismen er en vigtig vækstsektor i mange landdistrikter. Øget brug af **IKT inden for turisme**, f.eks. til reservation, reklame, afsætning og tilrettelæggelse af tjenesteydelser og rekreative aktiviteter, kan medvirke til at forøge de besøgendes antal og gøre deres ophold længere, især når der skabes forbindelse til de mindre foretagender og opmuntres til landbrugsturisme
- **forbedring af den lokale infrastruktur, især i de nye medlemsstater.** Der skal foretages betydelige investeringer i telekommunikations-, transport-, energi- og vandforsyningsinfrastruktur i de kommende år. Der vil kunne fås en

¹⁹ KOM(2005) 229 "i2010 – Et europæisk informationsfund for vækst og beskæftigelse".

²⁰ KOM(2005) 24 "Vækst og beskæftigelse: En fælles opgave – et nyt afsæt for Lissabon-strategien", s. 29.

omfattende støtte fra strukturfondene til formål, der strækker sig fra transeuropæiske net til udvikling af forbindelser til forretningsliv eller forskerparker. For at den forstærkende virkning kan gøre sig fuldt gældende i form af arbejdspladser og vækst, kan mindre, lokale infrastrukturer, der får støtte i forbindelse med programmerne for udvikling af landdistrikterne, komme til at spille en afgørende rolle for forbindelsen mellem disse større investeringer og de lokale strategier for diversificering og udvikling af landbrugets og fødevarersektorens muligheder.

3.4. Opbygning af lokale beskæftigelses- og diversificeringsmuligheder

Retningslinje

De ressourcer, der afsættes til **kernepunkt 4** (Leader), skal ikke blot bidrage til prioriteterne under punkt 1 og 2 og ikke mindst under punkt 4, men også spille en vigtig rolle for *prioriteten bedre styring* og mobilisering af *landdistrikternes eget udviklingspotentiel*.

Støtte under Leader giver mulighed for på grundlag af en lokal udviklingsstrategi, der bygger på lokale behov og aktiver, at forene alle tre målsætninger – konkurrencedygtighed, miljø og livskvalitet/differentiering. Integrerede fremgangsmåder, der inddrager landmændene, skovbrugerne og landdistrikternes øvrige aktører kan sikre og forbedre de lokale natur- og kulturværdier, øge miljøbevidstheden og betyde investering i og fremme af specialprodukter, turisme, vedvarende ressourcer og energi.

For at kunne føre disse prioriteter ud i livet skal medlemsstaterne koncentrere støtten om centrale aktiviteter som:

- **opbygning af lokale partnerskabsmuligheder** og ansporing og tilskyndelse til erhvervelse af kvalifikationer kan medvirke til at mobilisere de lokale muligheder
- **fremme af partnerskaber mellem private og det offentlige**. Navnlig Leader vil stadig spille en vigtig rolle, når det drejer sig om at fremme innovative metoder til udvikling af landdistrikterne og forene den private og den offentlige sektor
- **fremme af samarbejde og innovation**. Lokale initiativer som Leader og støtte til diversificering kan spille en vigtig rolle for, at folk kommer i kontakt med nye idéer og fremgangsmåder, for at fremme innovation og iværksætterånd samt for integration og levering af lokale tjenesteydelser. Online-samfund kan medvirke til at videreformidle viden og til udveksling af god praksis og innovation, når det drejer sig om landdistrikternes produkter og tjenesteydelser
- **bedre lokal styring**. Leader kan medvirke til at fremme innovative fremgangsmåder for, hvordan landbrug, skovbrug og lokal økonomi skal sammenknyttes, og derved bidrage til at diversificere det økonomiske grundlag og styrke landdistrikternes socioøkonomiske struktur.

3.5. Prioriteternes omsætning til programmer

De midler, der afsættes til de opstillede prioriteter for udvikling af Fællesskabets landdistrikter (inden for de fastsatte minimumsgrænser for finansiering af de enkelte kernepunkter), afhænger af de enkelte programområders særlige situation og af deres

styrke og svagheder. Fællesskabets enkelte prioriteter og deres bidrag til Lissabon- og Göteborg-målsætningerne skal omsættes efter medlemsstaternes forhold inden for den nationale strategiplan og de nationale programmer for landdistrikternes udvikling. I mange tilfælde vil der være nationale eller regionale prioriteringer af bestemte problemer i forbindelse med fødevarerektoren eller med landbrugs- og skovbrugssektorens miljø- og klimaforhold og den geografiske beliggenhed. Landdistrikterne kan have andre særlige problemer som presset på bynære områder, arbejdsløshed, afsondrethed eller ringe befolkningstæthed.

Retningslinje

Når medlemsstaterne udarbejder deres nationale strategier, skal de sikre, at der er den størst mulige overensstemmelse mellem kernepunkterne, og at eventuelle modsætninger undgås. De må også overveje, hvordan der kan tages hensyn til andre strategier på EU-plan, som f.eks. handlingsplanen for økologisk landbrug²¹, Kommissionens seneste meddelelse om vedvarende energi²², Kommissionens seneste meddelelse om klimaændringen²³ og behovet for at forudse de sandsynlige virkninger for landbruget og skovbruget og Kommissionens rapport om EU's skovbrugsstrategi²⁴ (der kan bidrage til målsætningerne for både vækst, beskæftigelse og bæredygtighed) og de kommende tematiske miljøstrategier²⁵.

På EU-plan og i medlemsstaterne findes der allerede adskillige midler, hvormed styring og praktisk politik kan forbedres. Der kan trækkes på teknisk bistand for at opbygge europæiske og nationale netværk for udvikling af landdistrikterne og benytte dem som grundlag for parternes udveksling af den bedste praksis og ekspertise inden for alle sider af udarbejdelse, styring og politisk gennemførelse. Oplysning og offentlighed skal sikre, at inddragelse af de forskellige aktører overvejes på et tidligt tidspunkt i udarbejdelsen af de nationale strategier og fastlægges i gennemførelsens senere led.

²¹ KOM(2004) 415 endelig.

²² KOM(2004) 366 "Den vedvarende energis andel i EU".

²³ KOM(2004) 35 "Kampen mod klimaændringen".

²⁴ KOM(1998) 649 "En skovbrugsstrategi for Den Europæiske Union", KOM(2005) 84 endelig udg. "Rapport om gennemførelsen af EU's skovbrugsstrategi".

²⁵ Jordbundsbeskyttelse, beskyttelse og bevarelse af havmiljøet, bæredygtig anvendelse af pesticider, luftforurening, bymiljø, bæredygtig udnyttelse af ressourcer og genvinding af affald, Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse 1600/2002/EF af 22. juli 2002 om Fællesskabets sjette handlingsprogram for miljø.

3.6. Komplementaritet mellem Fællesskabets ordninger

Retningslinje

Samvirket mellem struktur- og beskæftigelsespolitikken og politikken for landdistrikternes udvikling skal fremmes. I denne sammenhæng skal medlemsstaterne sikre, at der er komplementaritet og sammenhæng mellem de aktiviteter, der finansieres af henholdsvis EFRU, Samhørighedsfonden, ESF, EFF og ELFUL på et givet territorium og inden for et givet aktivitetsområde. De vigtigste ledeprincipper for afgrænsning og samordning mellem de aktiviteter, der støttes af de forskellige fonde, bør fastlægges inden for den nationale strategis referencerammer/i den nationale strategiplan.

For infrastrukturinvesteringer bør interventionens omfang være et ledende princip. F.eks. bør samhørighedspolitikken ordninger benyttes i forbindelse med investeringer i transport og anden infrastruktur på nationalt eller regions- eller underregionsplan, mens de grundliggende foranstaltninger under kernepunkt 3 kan benyttes på det meget lokale plan for at sikre forbindelsen mellem det lokale og det regionale plan.

Når det drejer sig om udvikling af menneskelige ressourcer, bør støtte til landdistrikternes udvikling tage sigte på landmændene og de økonomiske beslutningstagere, som er inddraget i diversificeringen af landdistrikternes økonomi. Befolkningen i landdistrikterne bør modtage støtte som led i en integreret bottom-up løsning. Aktiviteterne på disse områder bør udføres i nøje overensstemmelse med målsætningerne for den europæiske beskæftigelsesstrategi, som den fremgår af de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse, og hænge sammen med de foranstaltninger, der træffes under de nationale reformprogrammer inden for rammerne af Lissabon-processen. Arbejdsprogrammet uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 søger at opfylde Lissabon-målsætningerne for uddannelse. Livslang læring ligger til grund for dette program og gælder for alle former for uddannelse på alle niveauer, også inden for landbrugs-, skovbrugs- og fødevarersektoren.

4. RAPPORTERINGSORDNINGEN

Den nye forordning om udvikling af landdistrikterne fastsætter strategisk overvågning af Fællesskabets og medlemsstaternes strategier. Grundlaget for aflæggelse af rapport om udviklingen bliver de fælles bestemmelser for overvågning og evaluering, der skal udarbejdes i samarbejde med medlemsstaterne.

Disse bestemmelser skal opstille en begrænset række fælles indikatorer og en fælles metode. De vil blive suppleret af særlige programindikatorer, der skal afspejle hvert enkelt programområdes særlige karakter.

En række fælles indikatorer skal gøre det muligt at sammenstille resultater og virkninger på EU-plan og medvirke til, at de fremskridt, der sker med hensyn til virkeliggørelsen af Fællesskabets prioriteter, kan vurderes. Referenceindikatorer, der opstilles ved programperiodens begyndelse, vil gøre det muligt at vurdere udgangssituationen og kan danne grundlag for udarbejdelse af programstrategien.

Evalueringsaktiviteter skal finde sted løbende og på programplan omfatte forudgående, midtvejs- og efterfølgende evaluering samt andre evalueringsaktiviteter, der skønnes at kunne tjene til forbedring af programstyringen og virkningerne heraf.

De skal ledsages af tematiske undersøgelser og synteseevalueringer på fællesskabsplan og af de aktiviteter, der udføres af det europæiske netværk for udvikling af landdistrikterne, så der dannes et grundlag for udveksling og opbygning af evalueringskapacitet i medlemsstaterne. Udveksling af god praksis og videreformidling af evalueringsresultater kan i høj grad bidrage til at gøre udviklingen af landdistrikterne effektiv. I denne sammenhæng bør det europæiske netværk spille en central rolle for fremme af kontakter.